

א) ז"ק ק"מ; ב) ויעי' תוס' ז"ב א': ד"ה וחס' (ד"ה)

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מה וכו' בשאמר ליה כך וכך הינו; עין געוין דף ל"ט א' תוס' ד"ה כיון:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה מה ויעי' כו'. ר"ב אכל כל הפוסקס חולקס ע"ז: [ב] שם איכא לאוקמי כו'. ר"ב אכל רש"י שם ד"ה פרידקס והר"ש ור"ש כתבו בוסר או סמך וקושי' תוס' מירך המ"מ משום דלון דרך למכור פירות פדס ק:

מוסף רש"י

הגזיל את חבריו והבליע לו בחשבון. לאחר זמן לקח הימנו מקח וכשנתן לו דמים הסיף עליהם מעות הגזילה והכליע בחשבון, שהיה בוס לומר הרי גזילתך (ב"ק פ"ח). ולרדות את בורתו. לטון הגזלת דיוקן של כל דבר הנדבק וכן לענין פת הנדבק בתור נקראת הגזילה רדיה, היורה פת מן התורה על שם שהיבש עשוי על ידי חלות עשוי מדובק בדומי הכל בכל לדנין מדופן אל דופן כמדת עוגל הכלי (פ"טו"ט י"ד ט).

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

סד.

עין משפט
נר מצוה

בעשורייסא וחומשיסא. אם יש לחלק למעות העודפות להוליאן עשרה עשרה או ה' ואין אחד או שנים עודפות שאין צלות לכלל ה' יש לומר שטעה בחשבוןו אם עשורייסא ניכרה טעה בין חמשים לארבעים או בין ארבעים לשלשים ואם אינן עשיריות ושנן חמישיות יש שהיו רגילין למנות חמשה חמשה ואם היו עודפות הכרה כגון ג'ה טעה בעשיריות כרפי' ויש כאלן טעות של ג' בדילוג אחד וכה' העודפות טעה בין ג' לארבע או אם עודפות ט"ו או כ"ה טעה ג' פעמים או ה' פעמים בחשבון של חמש אבל אם עודפות על החמישיות אחת או ז' או ג' או ג' וד' שאינן מגיעות לה' טעה בעל כרחו. וכלל מתנה: ואי איניס תקיפא הוא. זה שנתנס לו אדם קשה הוא שאינו רגיל לגמול חקדים ולתת מתנת חנם: מאי. כמה יתלה זה לעכבם צידו: אמר ליה. כיון דליכא למימר טעה בחשבון טלינן למימר דלמא מיגזיל גזילה זה ימיס רביס וזה לא ידע והשתא מלאו לבו לשעזבו: דלא שקיל וטרי ליה. לא נשא ונתן עמו מעולם: בשליה פירקין. כשסייס לדרוש צאתי ולא שמעתי תחילת דבריו: שמעיס דקאמר קרי קרי. שמעתי דורש ומוכר דלועין תמיד: יביצינא לך. לאחר זמן: בני גרמינא. אמר חמה: איסינאו. אם יש לו צגנו גדולות בני אמר: ליסנאו. ועודן קטנות הן אסור: ולרדופ אס כוורסו. על שם שעשויות חלות חלות ודוקות מדופן אל דופן קרי ליה רדייה כרדיית פת מדובקת בתנור: מה שעני חולצוס מוכר לך. צכך וכך זוז אם מעט אם רב יגיעך: מוסר. שהרי קיבל עליו הפסד ושכר הלכך אפי' ימנא יותר משהו הדמים אין כאלן אגר נטר ליה דאי הוה צליר מדמים נמי הוה שקיל: אבל אמר לו כך וכך. סאין ואחיל גציה בשכר הקדמת המעות אסור: איכא דאמרי. גבי קרי אמר רבא שפיר דמי: והא טינא אסור. גבי גזה וחלב: לאו מנייה קא רבו. חלב הכה לאחר זמן

בעשורייסא וחומשיסא. אם היו רגילין בחמשה כדכך שאנו מונין אחד אחד ולדיןן הוא בכל ענין ככדי שהדעת טועה: מה שעזי חולצות מוכר לך מותר. הך צרייתא לא קשיא לרב דאסר לקמן פרידקס צכוק פירקין (דף עג.) דהכא חזון רגילות לזולל צצציל הממתת יוס או יומיס לכך מותר שמקבל עליו הפסד ושכר וכך יכול להפסיד כמו להשתכר הלכך אפילו ימנא יותר מן הדמים שנתן לא הוה אגר נטר אבל פרידקס אסר רב דקא חזיל גציה טוצא שרגיל לקנות צעות שהו צוסר ומשום הקדמת מעות עד זמן הצציר אחיל גציה והוה אגר נטר ואע"ג דהתם נמי וימנין דלית צבו תיזיה דקאמרי שמואל כגון צדד או קרח או גשמיס ומפסיד הכל רב לא חייס להכי דלא שכיח הוה ואו"מ לרב דאסר פרידקס מ"ש ממשכנתא דסורא דמשמע לקמן (דף טו.) דשריא לכ"ע דכתיבי הכי צמשלס סקיף אילין תיפוק ארעא דא צלא כסף דשרי אפילו לכמה שנים לאחולי גציה כ"ש לשנה אחת ויש לומר דשאני משכנתא דסורא שקונה קרקע מעכשיו צמעות ושטר לפירוטיה אי לא יפדנה הלואה אבל פרידקס אינו וזהו צשום דבר והוה זוזי הלואה גציה עדי הצצירה ועוד דמשכנתא דסורא קרו לו קרקע לכול דבר אפי' למשטח צה פרי ולהעמיד שם בהמותיו וכל תשמיש שירצה אבל צפרידקס אינו מוכר אלא יין צלצד [א] ועוד י"ל לרב לא אסר פרידקס אלא דוקא כשאמר ליה כך וכך היינו מכור לך אבל אם מכר לו הן מעט מה שיגדל מודה רב דשרי ואפי"ה שרי שמואל משום שיהא שעיין יהיה רע ולא ישוה הדמים שנתן והכא צקרי ועזי חולצו' דאסור מודה שמואל דלא שייך ציה תיזיה ולא יכא דאמרי נמי דשרי רבא כיון דממילא קא רבו אמר אפי' אליצא רב ואע"ג דהתם נמי ממילא קרבי [ב] איכא לאוקמי דהתם מיירי צפרידקס כשלא ילא עדיין הפרי כלל: אי תקפה ברשותך.

א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ואי איניש תקיפא הוא דלא יהיב מתנה מאי א"ל דלמא מיגזיל גזילה ואבלע ליה בחשבון דתניא ^בהגזול את חבריו והבליע לו בחשבון יצא ואי איניש דאתי מעלמא דלא שקיל וטרי בהדיה מאי א"ל דלמא איניש אחרינא גזילה וא"ל כי יזיף פלוני פשיטי מינך אבלע ליה בחשבון אמר רב כהנא הוה יתיבנא בשיליה פריק דרב ושמעית דקאמר קרי קרי ולא ידענא מאי קאמר בתר דקם רב אמרי להו מאי קרי קרי דקאמר רב אמרו לי הכי קאמר רב אחא מאן דיהיב זוזי לגבינאה אקרי וקא אזלי עשרה קרי בני זרתא וא"ל יהבינא לך בני גרמינא איתנהו שרי ליתנהו אסור פשיטא מהו דתימא כיון דממילא קא רבו שפיר דמי קמ"ל במאן כי האי תנא דתניא יהוהולך לחלוב את עזיו ולגזוז את רחליו ולרדות את כוורתו מצאו חבריו ואמר לו מה שעזי חולצות מוכר לך מה שרחלי גוזזות מוכר לך מה שכוורתו רודה כך וכך מוכר לך מה שכוורתו רודה כך וכך מוכר לך אסור רבא דממילא קא רבו שפיר דמי והתניא כך וכך אסור התם לאו מיניה קא רבו דשקלי ליה להאי ואתי אחרינא בדוכתיה הכא מיניה קא רבו דכי שקלי ליה להאי לא אתי אחרינא בדוכתיה אמר אביי שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה הילך ארבעה זוזי אחביתא דחמרא אי תקפה ברשותך אי יקרא אי זילא ברשותי א"ל רב שרביא לאביי האי

תימנה דהיכי מיירי דאי צשמך א"כ אפילו אמר ליה אי תקפה אי זילא צרשותך ואי יקרי צרשותי הוה שרי שהרי מתנה עמו שאם יוקיר יהא המקח קיים מעכשיו ואין המעות הלואה אללו ואי תקפה או זילא יהא המקח בטל ויהיו המעות הלואה ויחזירו לו ומה רצית יש כאלן ואי צשלל משך מה לרצך להתנות אי תקפה צרשותך כי לא אתני יכול לחזור דליכא מי שפרע כיון שמפסיד הכל כדמשמע לעיל צפ' הובב (דף מט.) גבי ההוא חמרא דבעי למנצביה דבני זילא צרשותך דאמר רבא לרבותך ורבותך לרבותך דאמר לקמן אלא ודאי כיון דאחריות ההפסד על המקבל לא מהני אפילו צנתאי להשציס פקדון א"כ מיירי כשלא משך ורצך להתנות דאי לא מתני איכא מי שפרע דאין צו כל כך הפסד דאיכא דניחא ליה צחלל טפי מצחמרא כדאמרינן בהמוכר את הספינה (צ"ב ד' פד: וחס) ואו"מ אכתי כי לא אתני נמי יכול לחזור צו אי תקפה דמקח טעות הוה אפי' הציאו לוקח צציתו ושהה הרבה ואחר כך החמיץ דא"כ חגיגא בהמוכר את הפירות (ס' ד' טז. וחס) גבי מוכר יין לחצירו והחמיץ לא שנו אלא צקנקניס דלוקח אבל צקנקניס דמוכר מצי אמר ליה הא חמך והא צקנקן ואפי' מאן דפליג התם ואמר מולא דגצרא גרים מ"מ כי אתני מאי פריך הכא קרוב לשכר ורבותך להפסד הוה וזה מקח טעות הוה דליכא למימר מוליה דלוקח גרים כיון דהתנה עמו דאי תקפה צרשותיה וצכוק פירקין (דף עג.) נמי אמרינן גבי רצנן דיהיבי אזי אחמרא צצשרי ומצחרי להו צצנות וקאמר אחמרא יהיבי ואחלל לא יהיבי ואין לחלק בין מוכר צצשרי ולוקח צצנות לשאר השנה דבהמוכר פירות לא קמפליג בין קודם טבת לאחר טבת לכך נראה דתקפה דהכא לאו היינו שהחמיץ אלא לקולו צעלמא כמו יין הנמכר צצנות דהמוכר פירות לאותו שהחמיץ אחר תשרי מתשרי היה עומד להתחמך כדאמר צכוק פירקין ואותו הוה מקח טעות אבל תקיף דהכא אין זה הקלקול ראוי לעמוד מתשרי ואין זה מקח טעות ועליה יהיבי זוזי והוה תקפה דהכא כי ההוא דהמוכר פירות דאמר רבא האי מאן דוצין חציתא דחמרא ותקיף כו' דלאו היינו החמיץ דבעי צמר הכי חלל מאי ואף על גב דצבהיא דצצכות (ד' ה:) רב הונא תקיפא ליה ארבע מאה דני דחמרא הוה החמיצו דקאמר אייקר חלל מ"מ הך דהכא לאו היינו החמיץ כדפי' ואי"מ מאי לרצך לקמן (ס' ט) טעמא דמעיקרא חלל חלל תיפוק ליה דאפילו צתקפה דליכא למימר הכי שרי להתנות כדאמר הכא כיון דקציב עליה יוקרא חולא קרוב לזה ולזה הוה וי"ל דקלקול של חיימון שכיח הלכך אע"ג דמקבל עליה יוקרא חולא הוה רחוק להפסד והוה דומה לצצית אי לאו טעמא דמעיקרא חלל חלל:

אינו גדל מכה חלב שהיה צצנהה צצעת מכר דהא כי שקיל להאי כוליה לגמרי אתי אחרינא: אבל הכא. הנוסף על הדלועים קטנים ונעשו גדולות: מיניה קרבו. מכה הקטנות צל והקטנות ככר היו צצעת מכר ומדידה הוה דקא משצח ואזיל: דכי שקלי ליה להאי. צוצינא וצטרתי לא אחיא אחריתי ש"מ מגופיה קרבו: אחציסא דחמרא. שיש צידך: אם תקפה. אם מחממת: קרוב